

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Врецьони Наталії Петрівни на тему «Патоморфологія та деякі аспекти патогенезу отруєння собак за дії ізоніазиду», що подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність теми. В Україні зареєстровані випадки отруєння безпритульних собак ізоніазидом. Одна таблетка вагою 300 мг призводить до значних структурно-функціональних порушень внутрішніх органів та смерті цих тварин. Ізоніазид є діючою речовиною лікарського препарату «Тубазид», який використовується для лікування людей від туберкульозу і є у вільному доступі в аптеках без рецепту.

У літературі недостатньо висвітлені патоморфологічні, гістологічні та гістохімічні зміни в органах і тканинах за спонтанного отруєння собак ізоніазидом. Для вивчення його патогенезу та причини розвитку клінічних симптомів необхідні дослідження мікроструктурних та морфогістохімічних змін в печінці, нирках, легенях, серці, периферичних органах імунної системи, підшлунковій залозі, шлунку, кишечнику та корі головного мозку собак із підтвердженням отруєння за допомогою результатів хромогенних реакцій та хроматографічного дослідження. Тому ці дослідження є актуальні, оскільки їх результати доповнюють патогенез та розкривають динаміку патоморфологічних змін за надгострого і гострого перебігу отруєння.

Аналіз змісту дисертації, її методичний рівень і ступінь завершеності. Дисертаційна робота оформлена згідно вимог, та містить усі необхідні структурні елементи. В анотації, українською та англійською мовами, висвітлено зміст та основні результати досліджень, вказано наукову новизну, практичне значення, ключові слова. Є список 7 опублікованих наукових праць за темою дисертації із зазначенням наукового доробку здобувача.

Основна частина дисертації складається із вступу, чотирьох розділів (огляд літератури; вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи; результати власних досліджень; аналізу і узагальнення результатів досліджень), висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел і додатків. Дисертаційна робота викладена на 191 сторінках та ілюстрована 150 рисунками. Список використаних джерел включає 205 найменувань з яких 115 є англомовні.

У вступі представлено актуальність теми, мету і завдання дослідження, наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, а також зв'язок роботи з 2-ма науковими темами які виконувались на кафедрі нормальної та патологічної морфології і судової ветеринарії Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького «Патоморфологічна діагностика заразних і незаразних хвороб тварин і птиці і оцінка якості продуктів тваринного походження» (державний реєстраційний номер 0116U004261, термін виконання 2016 – 2020 рр.) і «Патоморфологічні зміни в органах і тканинах різних видів тварин, їх діагностичне значення при онкологічних, заразних і незаразних хворобах та за впливу лікарських препаратів» (державний реєстраційний номер 0121U109866, термін виконання 2021 – 2025 рр.).

Розділ «Огляд літератури» складається з 5 підрозділів, у яких проаналізовано літературні дані про патогенез отруєння собак ізоніазидом і використання цього препарату у гуманній та ветеринарній медицині. Охарактеризоване також отруєнь собак іншими речовинами. Представлені літературні дані свідчать про актуальність вивчення патоморфології за спонтанного отруєння собак ізоніазидом. Матеріал цього розділу є достатнім для розуміння предмету дослідження.

В розділі «Вибір напрямків досліджень, матеріали та методи виконання роботи» вказаний період у який виконувалась робота, охарактеризовано популяцію досліджених тварин, описано який матеріал відбирали від трупів собак, та які були використані методи досліджень.

В розділі «Результати досліджень» представлена детальна інформація про результати проведених досліджень та наведений ілюстративний матеріал.

У розділі «Аналіз та узагальнення та результатів досліджень» проаналізовано та обговорено результатів досліджень.

Висновки нараховують 10 пунктів. Вони ґрунтуються на результатах власних досліджень та їх теоретично обґрунтованих узагальненнях.

Є пропозиції виробництву та рекомендація для використання при читанні лекцій і проведенні лабораторних занять.

В додатках є 2 акти впровадження та підтвердження проведення хроматографічного визначення ізоніазиду у вмісті шлунку.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів. В роботі вперше розкрито усю патоморфологічну, патогістологічну та гістохімічну картину змін в органах і тканинах собак у поєднанні із описаними клінічними ознаками отруєння собак ізоніазидом. Розкрито і доповнено деякі з питань механізму розвитку отруєння. Також охоплено і визначено діагностику за спонтанного отруєння собак ізоніазидом, що дало змогу ідентифікувати дане отруєння. Встановлено, що при отруєнні собак ізоніазидом порушуються метаболічні процеси, які ведуть до незворотних дистрофічних змін та прогресуючого некрозу травної, сечовидільної, серцево-судинної, дихальної, нервової та імунної систем. Запальна реакція в органах і тканинах відсутня, а переважають дистрофічні та некротичні процеси. Встановлені характерні патоморфологічні зміни за надгострого та гострого отруєння собак ізоніазидом.

Запропоновано у клінічній практиці лікарям ветеринарної медицини застосовувати піридоксин при появі перших клінічних симптомів отруєння собак ізоніазидом тому, що піридоксин є антидотом даного отруєння. Про практичне значення результатів дисертаційної роботи свідчить також те, що вони є складовою наукових досліджень кафедри нормальної та патологічної

морфології і судової ветеринарії та впроваджені у навчальний процес при викладанні дисциплін у інших закладах вищої освіти.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Результати досліджень повністю висвітлені в 7 наукових працях з яких 1 стаття у виданні *Regulatory Mechanisms in Biosystems*, яке індексується наукометричною базою даних *Web of Science*, 4 статті у фахових наукових виданнях України категорії Б, та 2 тези доповідей на наукових конференціях.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації:

1. В дисертації вживається термін «білок» хоча згідно нової термінології необхідно вживати термін «протеїн».
2. В анотації англійською мовою є помилки в 2-х місцях у назві університету англійською мовою (правильно *Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv*) та помилка в номері державної реєстрації теми 0116U00426 (правильно 0116U004261).
3. Зайвим є наведення в анотації назви детектора хроматографа, оскільки це є у розділі «Вибір напрямків досліджень, матеріали та методи виконаної роботи».
4. В переліку умовних позначень наведено скорочення НАД, яке в тексті дисертації зустрічається лише 2 рази, тому таке скорочення недоцільне, а в цих 2 місцях треба було написати повністю нікотинамідаденіндинуклеотид. Також скорочення ПАС зустрічається лише один раз, це парааміносаліцилова кислота.
5. Не подані статистичні дані порівняння отриманих результатів між групою тварин з надгострим та гострим перебігом отруєння та порівняно із здоровими тваринами.

Також є ряд запитань які потребують уточнення:

1. Чому концентрацію ізоніазиду визначили лише у 5 зразках із 19?
2. Визначені дані концентрації ізоніазиду у 5 зразках відносяться до групи тварин з надгострим перебігом отруєння чи гострим?

3. Чи існує взаємозв'язок між ступенем дистрофічних та некротичних процесів у тканинах та концентрацією ізоніазиду виявленою у вмістимому шлунка?

Проте ці зауваження не зменшують актуальності, наукової цінності та практичного значення отриманих результатів. Також вони не применшують рівень виконання поставленого завдання та оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Сподіваюсь що врахування цих зауважень покращить якість та рівень наступних наукових публікацій.

Загальний висновок

Вважаю, що рецензована дисертаційна робота Врецьони Наталії Петрівни на тему: «Патоморфологія та деякі аспекти патогенезу отруєння собак за дії ізоніазиду», оформлена згідно вимог наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», за змістом, актуальністю, науковою новизною, ступенем обґрунтованості висновків і пропозицій є завершеною науковою працею та відповідає вимогам, що передбачені Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензент:

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

проректор з наукової роботи

Львівського національного університету

ветеринарної медицини та біотехнологій

імені С.З. Гжицького

09.04.2024 р.

ВІРНО

НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
ЛЬВІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С.З. ГЖИЦЬКОГО

Олег Федець